

Qendra për Arsim e Kosovës
Kosova Education Center

Kodi: 046

KEC

TË NXËNIT PËRMES PROJEKTEVE NË SHKENCAT NATYRORE (KLASAT 6-9)

Tipi i programit: Themelor

Hyrje:

Programi për Arsimin Themelor (PATH) është një program pesëvjeçar i cili financohet nga Agjencia për Zhvillim Ndërkombëtar e Shteteve të Bashkuara të Amerikës (USAID) dhe nga Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë (MASHT), dhe implementohet nga FHI 360 në partneritet me Qendrën për Arsim të Kosovës (KEC), me qëllim të ofrimit të përkrahjes për shkollat kosovare që të zhvillojnë shkathtësitë relevante të shekullit 21 tek nxënësit. Programi i Arsimit Themelor përbëhet nga tri komponentë kryesorë:

- (i) zhvillimi i kapacitetit të komunave dhe shkollave për udhëheqjen dhe menaxhimin e shkollave,
- (ii) zhvillimin e kapaciteteve të shkollave në vlerësimin për të nxënë, dhe
- (iii) përmirësimin e zhvillimit të mësimdhënësve pa shpëputje nga puna.

Komponenti i tretë për zhvillimin e mësimdhënësve implementohet në partneritet me Qendrën për Arsim të Kosovës (KEC), e cila koordinon aktivitetet në këtë komponent me një qasje të integruar dhe në bashkëpunim të ngushtë me personelin teknik të Programit për Arsimin Themelor.

Programi për Arsimin Themelor gjatë vitit 2011 ka zhvilluar një *program* koherent për zhvillimin profesional të mësimdhënësve pa shpëputje nga puna. Ky program dallon nga trajnimet e deritanishme për disa arsye. Së pari, pjesa më e madhe e këtij programi zhvillohet me bazë në shkollë dhe ndërmerr një sërë masash për sigurimin e cilësisë dhe qëndrueshmërisë:

1. Janë hartuar dhe miratuar Standardet e PATH-it për Fasilitimin e të Nxënit;
2. Është hartuar dhe miratuar Lista e Shkathtësive Prioritare të PATH-it;
3. Janë hartuar, testuar dhe përgatitur për akreditim katër kurse për zhvillimin profesional të mësimdhënësve;
4. Janë zhvilluar kapacitetet për implementimin e këtyre katër kurseve (20 kryefasilitatorë dhe 73 fasilitatorë shkollorë);

5. Janë themeluar dhe pajisur Qendrat për Ngritje Profesionale (QNP);
6. Janë hartuar pakot teknologjike për kurset përkatëse dhe janë shpërndarë 17 pako në QNP, për të mundësuar implementimin e këtyre kurseve në nivel të QNP-së, dhe 41 pako në shkolla për të mundësuar implementimin e këtyre kurseve në nivel shkollash;
7. Janë hartuar Doracakët për kurset përkatëse për të ndihmuar shpërndarjen dhe informimin për qasjet e reja në mësimdhënie dhe të nxënë në shkollat kosovare.

Kurset për zhvillimin profesional të mësimdhënësve janë hartuar nga KEC-i në kuadër të jetësimit të këtij programit të PATH-it për ngritjen profesionale të mësimdhënësve kosovarë dhe janë në përputhje të plotë edhe me prioritetet dhe objektivat strategjike të Planit Strategjik të Sektorit të Arsimit të MASHT-it (2011-2016) për përmirësimin e mësimdhënies dhe të nxënimit në Kosovë. Qendra për Arsim e Kosovës është e përkushtuar ndaj ngritjes së cilësisë së mësimdhënies dhe të nxënimit përmes zhvillimit profesional të mësimdhënësve pa shpërbërje nga puna. Deri tani KEC ka zhvilluar dhe implementuar me dhjetëra programe për aftësimin e mësimdhënësve në bashkëpunim me partnerë vendorë e ndërkombëtarë, përfshirë MASHT-in dhe drejtoritë komunale të arsimit.

Kursi i “Të nxënimit përmes projekteve në shkencat natyrore“ është zhvilluar në kuadër të përpjekjeve të Programit të Arsimit Themelor për të ndihmuar arsimin kosovar në zhvillimin e shkathtësive relevante të shekullit 21 tek nxënësit e shkollave fillore dhe të mesme të ulëta. Kursi është hartuar nga një ekip i përbërë nga ekspertë vendorë e ndërkombëtarë e mësimdhënës të udhëhequr nga eksperti i njohur në aplikimin e qasjeve të reja në mësimdhënie dhe të nxënimit e shkencave natyrore, Dr. Jeff Nowak nga Shtetet e Bashkuara të Amerikës. Së bashku me të, në hartimin e kursit kanë marrë pjesë Dr. Agim Gashi, si konsulent vendor, dhe Jeton Halili, si bashkautorë, dhe Nehat Duraku në rolin e bashkautorit dhe kryefasilitatorit për këtë kurs. Pas kësaj, procesin e hartimit të kursit e ka ndihmuar edhe grupi punues i përbërë nga mësimdhënësit e shkencave e të matematikës nga shkollat udhëheqëse të Programit të Arsimit Themelor (lista e bashkëngjitur në fund të kësaj kërkesë). Kursi i Shkencave është hartuar në një proces të përbërë nga këto faza:

- Skica e parë e kursit (dorëzuar nga eksperti ndërkombëtar)
- Përpunimi i skicës në bashkëpunim me ekspertët vendorë
- Testimi i skicës në punëtorinë e parë provuese
- Hartimi i versionit të parë punues të kursit
- Testimi i versionit të parë në punëtorinë e dytë testuese
- Finalizimi i kursit (përfshirë auditimin gjinor)
- Finalizimi i materialeve të kursit (përfshirë përkthimin dhe redaktimin gjuhësor)
- Përgatitja për akreditim (përfshirë listën e fasilitatorëve) dhe
- Dorëzimi i kërkesës për akreditim në MASHT.

Qëllimi i kursit

- Të rrisë vetëdijen e mësimdhënësve për qasjen e re në të nxënimit në shkencat e natyrës, duke u bazuar në të nxënimit përmes projekteve;

- Të promovojë mësimdhënien dhe të nxënit me nxënësin në qendër;
- Ta bëjë të nxënit në shkolla më tërheqës duke ofruar qasje praktike;
- Të sigurojë aftësimin profesional të mësimdhënësve për zbatimin e metodave të reja të mësimdhënies e të nxënit në shkencë.

Rezultatet e të nxënit

Pas përfundimit të kursit, vijuesit do të jenë në gjendje të:

- kuptojnë dhe aplikojnë metoda të reja, përfshirë të nxënit përmes projekteve dhe qasjet e bazuara në hulumtimin dhe hetimin e dukurive të ndryshme;
- kuptojnë dhe zbatojnë më mirë mënyra të ndryshme të përdorimit të TIK-ut në mësimdhënie dhe të nxënë;
- kuptojnë dhe të jenë të aftë të implementojnë më mirë teknologjitë e ndryshme të aplikuara në mësimdhënie dhe të nxënë;
- shfrytëzojnë në mënyrë më të mirë dhe kreative teknologjitë ekzistuese (kompjuterë tavoline apo PC, dhe kompjuterë prehëri apo laptop) dhe teknologjitë e sjella rishtas (mikroskopi dixhital, sensori i ngjyrës, pH-matësi dixhital, flip-kamera etj.) për të përmirësuar mësimdhënien dhe të nxënit në klasat e tyre;
- shfrytëzojnë burimet (resurset) nga interneti për të pasuruar përvojat mësimore të nxënësve dhe për të lehtësuar rrjetëzimin dhe komunikimin në shkencë dhe në përdorimin e teknologjisë;
- rrisin kapacitetin e përdorimit të strategjive me bosht hulumtimin, të menduarit kritik, zgjidhjen e problemeve, si dhe shkathtësitë praktike në mësimdhënie dhe të nxënë;
- përmirësojnë vlerësimin e nxënësve duke zbatuar strategji të reja të vlerësimit formativ dhe sumativ.

Korniza e përgjithshme e kursit

Paraqitja e kornizës së përgjithshme të punëtorisë së të nxënit përmes projekteve në shkencat natyrore:

DITA 1	DITA 2	DITA 3
<p>A: Seancat e paradites</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të nxënit në shkencat e natyrës dhe koherenca e kurrikulës • Qasja konstruktiviste e të nxënit dhe shkathtësitë e shekullit 21 • Strategjitë e reja të mësimdhënies dhe nxënies në shkencat e natyrës: të nxënit e bazuar në 	<p>E.) Seancat e paradites</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reflektim nga dita e parë • Të nxënit e bazuar në zgjidhjen e problemeve • Aktiviteti 3 – Fizikë “Rënia e vezës” • Të nxënit e diferencuar • Rëndësia e integritit të teknologjisë dhe komunitetit në të nxënit në 	<p>G. Seancat e paradites</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reflektim për aktivitetet e ditës së dytë • Vazhdimi i aktivitetit nga dita e dytë për makinën e gjelbër • Finalizimi i ndërtimit të makinës <p>Aktivitetet alternative: “Sa është i freskët ekosistemi</p>

projekte (NBP) <ul style="list-style-type: none"> Aktivitet praktik 1 – Biologji “Është epidemi” 	shkencat e natyrës	i jonë ujqor” “Tullumbacet me ajër të nxehtë“
B: Seancat e pasdites <ul style="list-style-type: none"> Strategjia e mësimdhënies dhe nxënies (Sfidat e Dizajnit) Aktiviteti praktik 2 – Fizikë dhe Kimi “Keqbërësi i buzëqeshur” Diskutim për procesin Vlerësimi i punëtorisë – skedat e daljes 	F: Seancat e pasdites <ul style="list-style-type: none"> Aktiviteti praktik 4 – Fizikë dhe Kimi, “Bërja e akullores” Bazat teorike se si funksionon “Makina e gjelbër” Dizajni i planit të veprimit për ndërtimin e makinës së gjelbër Vlerësimi i punëtorisë - skedat e daljes 	H: Seancat e pasdites <ul style="list-style-type: none"> Testimi dhe ri-testimi i nën-stacioneve të makinës së gjelbër Finalizimi i fazës testuese Vlerësimi i punëtorisë tre-ditore

Implementimi i kursit (metoda, forma dhe vendi)

Kursi ‘Të nxënit përmes projekteve në shkencat natyrore’ do të implementohet në dy mënyra:

- a) Si kurs tre-ditor, në formë seminarike, në Qendrat për Ngritje Profesionale (20 orë)

Në këtë rast, kursi do të zbatohet nga dy-tre fasilitatorë shkollorë të aftësuar dhe të certifikuar nga PATH – KEC. Në kryerjen e kësaj faze fasilitatorët shkollorë do të jenë të përkrahur nga kyrefasilitatorët përkatës të certifikuar nga Programi i Arsimit Themelor. KEC – Programi i Arsimit Themelor do të sigurojë edhe materialet e duhura, doracakët, dhe teknologjinë e materialet arsimore për jetësimin e kursit. Gradualisht, shkollat dhe komunat do të inkurajohen për të marrë pjesë në sigurimin e kushteve për implementimin e kursit.

Për këtë punëtori tre-ditore (prej orës 9.30 deri 16.30), me dy sesione prej një orë e gjysmë paradite dhe me po aq sesione pasdite, vijuesit do të fitojnë 20 orë për llogari të procesit të licensimit të tyre.

- b) Në formë të shtatë (7) aktiviteteve me bazë në shkollë (14 orë)

Përmbajtja e kursit do të zbatohet nga mësimdhënësit e lëndës, të përkrahur nga fasilitatorët dhe udhëheqja e shkollës. Programi do të sigurojë materialet e duhura dhe teknologjinë arsimore për implementimin e kurseve me bazë në shkollë. Gradualisht, shkollat, komuniteti dhe komunat do të inkurajohen që të sigurojnë një pjesë ose të gjitha materialet për jetësimin e aktiviteteve të kursit në shkollë. Këto aktivitete nuk do të jenë përsëritje dhe implementim i thjeshtë i përmbajtjes së kursit në shkollë, por përdorim kreativ i shkathtësive të fituara gjatë kursit, për të zhvilluar shkathtësitë relevante të nxënësve. Për këtë qëllim, të përkrahur nga fasilitatorët shkollorë, ata do të zhvillojnë planet përkatëse mësimore, do të jetësojnë aktivitetet, do të reflektojnë për cilësinë e implementimit dhe do të punojnë në portfolion e vet.

Për këtë pjesë të aktiviteteve mësimdhënësit do të organizojnë së paku tetë orë mësimore (përfshirë planifikimin, organizimin, reflektimin dhe portfolion) dhe do të përfitojnë nga 15 orë për llogari të licensimit të tyre.

Mësimdhënësit do të inkurajohen të organizojnë ekspozita të punimeve të nxënësve nga implementimi i këtyre aktiviteteve në klasë. Një ekspozitë e tillë do të duhej të ishte në përputhje të plotë me konceptin dhe planin e programin e lëndës, me qëllimet e kurrikulës kombëtare, dhe me shkathhtësitë relevante të PATH-it.

Vlera e aktiviteteve të kursit e shprehur në orë për licensim

Kurs treditur në Qendrën për Ngritje Profesionale: 20 orë të llogaritura për licensim

Aktivitetet me bazë në shkollë: numër i caktuar i orëve të licensimit për çdo aktivitet të mbajtura me sukses (gjithsej 14 orë të llogaritura për licensim – shih në vijim)

Për implementim me bazë në shkollë të kursit “Të nxënit përmes projekteve në shkencat natyrore“ janë caktuar aktivitetet në vijim:

1. Prezantim për të nxënit përmes projekteve (1 orë)
2. “Është epidemi” aktivitet në fushën e kimisë (2 orë)
3. “Keqbërësi i buzëqeshur” aktivitet në fushën e fizikës dhe kimisë (1 orë)
4. “Rënia e vezës” aktivitet në fizikë – alternativ me “Bërjen e akullores” në kimi (2 orë)
5. “Sa është i freskët ekosistemi i jonë ujqor”, aktivitet jashtë klasës, biologji, kimi, fizikë (3 orë)
6. Ndërtimi i makinës së gjelbër – aktivitet i përbërë (4 orë)
7. Përdorimi i pajisjeve teknologjike (2 orë).

Programi ka gjithsej **34 orë**.

1. Vlerësimi/Certifikimi

Kusht për certifikimin për pjesëmarrje është përcjellja me rregull e seminareve mbi 90 %, vlerësimi pozitiv i orëve të përkrahura e të monitoruara mësimore, përgatitja e dosjes dhe pjesëmarrja në takimet e reflektimit